

Kino duhov

Razglednica iz okupiranega Kina Zvezda
Bojana Bregar

V začetku decembra 2014 smo med obiskom festivala Alternative s kolegi sklenili, da pobegnemo programu eksperimentalnih filmov v center Beograda, tja, kjer se na Terazijski promenadi v eni izmed pasaž skriva Kino Zvezda. Imeli smo dober razlog za obisk že več let zapuščene kinodvorane – zanimalo nas je, kaj se dogaja v prostorih, ki so jih malo pred tem, natančneje 21. novembra, okupirali lokalni aktivisti, podporniki filma, in z akcijo poželi dobršno mero medijske pozornosti in odobravanja tako v lokalni kot tudi svetovni filmski sceni.

Naš kratki izlet je bil podporniško-izobraževalne narave. Na večer našega prihoda je v temni, ledeno mrzli dvorani okupiranega kina potekala okrogla miza, namenjena vprašanju, kako naprej. Namreč, podobno kot ljubezenske zveze imajo tudi aktivistične okupacijske akcije svoje kritične točke, še najraje takrat, ko razmere niso prav prijetne za bivanje. Po dobrem mesecu, ko so ponovno vzpostavili nekaj najnujnejše infrastrukture ter reden filmski program, se je med akterji in tudi podporniki okupacije začetni adrenalin polegel in situacija je po-

stala zrela za refleksijo. Gostje debate, med njimi tudi programska direktorja Beograjske in Slovenske kinoteke, so premotrili in ocenili nastalo situacijo in, najpomembnejše, navzočim predstavili nekaj primerov dobrih praks, ki naj bi olajšali prehod iz začetne faze k odločanju in planiranju nadaljnje zasedbene akcije in še česa več.

Po precej resnobni in malce napeti okrogli mizi smo se z ekipo Novega kina Zvezda odpravili na ogled po prostorih, ki se kot nekakšen art deco labirint vijajo po več nadstropjih. Nekdanji blišč »Kina Koloseum«, kot so ga krstili ob rojstvu leta 1911, je še vedno moč zaznati, ko se po postapokaliptično temačnih podzemnih hodnikih z zasilnimi stranišči in improviziranimi umivalniki vzpenjamo po stopnišču, ki se vijajo višave mimo ogromnih prašnih vitražev do vrha, kjer so pisarne, ki so se za čas zavzetja kinodovrane prelevile v multifunkcionalne prostore, spalnice, kuhinje, obedovalnice.

Posedemo se v eni od bivših pisarn. Ivan Velisavljević, kritik, režiser in okupator, na kratko razloži, kako je potekala zasedba Zvezde. Na vprašanje, kdo je med zasedbeniki, odgovori, da gre v prvi vrsti za skupino posameznikov, ki se vsi na tak ali drugačen način gibljejo v beograjskem filmskem krogu – od mladih, neodvisnih in avantgardnih režiserjev, katerih dela v trenutni situaciji nimajo biti kje predvajanja, do filmskih teoretikov in kritikov – kot tudi za manjše skupine političnih aktivistov, ki v zasedbi vidijo priložnost, da javni diskurz obrnejo v smer kritičnega prepričevanja praks kulturne politike države, ki umetnikom ne izkazuje podpore in jih postavlja v potencirano prekerni položaj. Ignorantski odnos države je eden od problemov, toda aktiviste najbolj frustrira odkriti cinizem novih lastni-

kov kompleksa dvoran »Beograd Filma«. 14 dvoran, ki so leta 2007 prešle prek javno-zasebnega partnerstva v roke podjetnika, je tako država v pomanjkanju ustreznih politike prostorov obsodila na propad in ponovno rojstvo v obliki trgovskih centrov. Okupirana Zvezda je tako za podpornike pomemben simbol v boju proti valu privatizacije javnih prostorov, in to ne le v Srbiji, temveč tudi širše. Kako je pomemben, so z nastopi, teksti in izkazano podporo pokazali prominentni gostje: filozofa Žižek in Badieu, slednji je ob obisku Srbije v Zvezdi govoril z novinarji, režiser Gondry, ki jim je posvetil kratki animirani film, Marko Breclj, celo prvak Syrize Cipras, čigar nastop v Zvezdi je v večji meri polariziral zasedbenike, ki naj bi v tem trenutku bili razdeljeni v dve frakciji: »politično«, ki si prizadeva za rešitev v okviru državne politike in ponovne nacionalizacije, ter »apolitično«, ki sredstva za obnovo in delovanje Novega kina Zvezda išče drugje. 11. januarja se je pričela akcija zbiranja denarja na platformi Kickstarter, ki pa se ni obnesla (cilj: 30.000 evrov, zbrali so jih 5.000), pred kratkim so kampanjo znova lansirali na drugi platformi, Indiegogo, kjer zbirajo tretjino prvotne vsote.

Trenutna situacija Kina Zvezda z vprašanji, ki jih odpira – nenazadnje tudi o usodi kinematografov nasploh – transcendirajo zasedbo. V očeh (za zdaj še) zainteresirane javnosti se je prelevila v poligon, na katerem se odvija neke vrste hladna vojna med politiko in kulturo. Kako se bo končala, lahko v tem trenutku zgolj ugibamo. V najboljšem primeru se lahko odvije situacija, v kateri si roke podata kolektivna zavest in kulturni kapital, v najslabšem lahko gibanje postane žrtev tenzije med hipsterskim oportunitizmom ter aktivistično patetiko.